

Frakanonfedttilsygtakavet. En diakron undersøgelse af forstærkere i tv-programmerne *Big Brother* og *Ex on the Beach*¹

Michael Nguyen & Marianne Rathje
Dansk Sprognævn

1. Indledning

Denne artikel handler om forstærkere, fx i *meget sød* og *supersød*. Mere specifikt handler den om udviklingen af brugen af forstærkere, dvs. hvilke forstærkere der bruges til at forstærke adjektiver og adverbier. Vi præsenterer en undersøgelse af brugen af forstærkere i to reality-tv-programmer, nemlig *Big Brother* og *Ex on the Beach*. Programmerne er fra henholdsvis 2001 og 2018-2019, dvs. sendt med næsten 20 års mellemrum. Dette giver os mulighed for at finde ud af i hvor høj grad det er rigtigt at forstærkerne kommer og går indenfor et meget kort tidsrum (se fx Bolinger 1972: 18; Hansen 1973: 16; Fjeld 2020). Hvilke forstærkere udskiftes i løbet af den undersøgte periode, og hvilke forbliver de samme? Og bruges forstærkere i det hele taget mere med tiden?

Artiklen er struktureret som følger: Først beskriver vi kort litteraturen om forstærkere og definerer dem (afsnit 2). Herefter beskriver vi dataene og vores metode nærmere (afsnit 3). Derefter fremlægger vi resultaterne (afsnit 4) og diskuterer dem (afsnit 5).

2. Definition af en forstærker

I andre undersøgelser af forstærkende udtryk (herunder forstærkere som vi definerer dem i denne artikel) er der håndfaste kriterier for hvad

¹ Vi vil gerne takke Thea From og Kathrine Muhsin, begge studentermedhjælpere på Dansk Sprognævn, for deres gode arbejde med at indsamle data. Også tak til fagfællebedømmeren for gode kommentarer, der har forbedret artiklen.

der gælder som forstærkerord. Disse undersøgelser har nemlig haft ordbøgerne som udgangspunkt: Fjeld (2020) undersøger norsk og tager udgangspunkt i opslagsord i *Bokmålsordboka* som har markeringen ”forst.”, som markerer at et ord bruges forstærkende; Stopyra (1998) undersøger tysk og dansk og gennemsøger (store dele af) *Ordbog over det Danske Sprog*, *Slangordbog* (1982), *Synonymordbog* (1988), *Nudansk Ordbog* (1982; 1992), *Retskrivningsordbogen* (1986), dansk-tyske og tysk-danske ordbøger samt tyske ordbøger for forstærkere; Becker-Christensen & Basbøll (2023) undersøger relevante danske lemmaer i *Den Danske Ordbog* og synonymer hertil. Det står desværre ikke helt klart hvordan forfatterne af de to undersøgelser af dansk har fundet frem til de relevante forstærkere i de forskellige ordbøger – der findes ikke en markør der hedder ”forstærker”, ligesom i den norske ordbog som Fjeld (2020) bruger. Vi har derfor ikke kunnet bruge forskernes metoder til at finde alle forekomster af forstærkere.

En anden grund til at vi ikke har kunnet benytte ordbøgerne som metode til at finde forstærkere, er at vores undersøgelse er mere eksplorativ end de nævnte undersøgelser: Vi vil bl.a. gerne finde ud af hvilke **nye** forstærkere der er kommet til, og netop fordi disse forstærkere er nye, og måske slangprægede, står de ikke nødvendigvis i ordbøgerne. Går vi således blot ud fra fx Stopyras (1998: 192-240) eller Becker-Christensen & Basbølls (2023: 87-100) liste af forstærkende danske udtryk, får vi ikke medtaget de forstærkere som er fraværende på deres lister. Dette gælder fx (1) fra vores data, hvor *psykopat*- forstærker *god* (og hvor *sindssyg* yderligere forstærker *psykopatgod*):

(1) og så har hun # en sindssyg **psykopat**god krop

Vores udgangspunkt har været at vi vil undersøge brugen af forstærkere i eksempler som (2)-(5):

- (2) **ægte** bange
- (3) **ægte** gerne
- (4) **død**bange
- (5) **død**gerne

Vi opfatter disse eksempler som prototypiske eksempler; de har været de faste holdepunkter i vores undersøgelse. Det har været nødvendigt at have sådanne holdepunkter, for det viste sig i praksis at være vanskeligt at afgøre hvornår der er tale om en forstærker, se også Bolinger (1972: 21-23).

Vi har således måttet have klare kriterier for hvilke forekomster i data vi har medtaget, og hvilke vi ikke har medtaget. Og det er disse kriterier vi gennemgår i de følgende underafsnit. De beslutninger vi har truffet, har hver gang været med udgangspunkt i at forekomsterne skal ligne de prototypiske eksempler i (2)-(5).

2.1 Formelle kriterier

I (2) og (3) ovenfor er forstærkeren et adjektiv (*ægte*) der bliver brugt adverbielt, og forstærkeren forstærker et adjektiv (2) (*bange*) eller et adverbium (3) (*gerne*). I (4) og (5) er forstærkeren (*død-*) et førsteled i en sammensætning, og forstærkeren forstærker kernen i sammensætningen, som er et adjektiv (4) (*bange*) eller et adverbium (5) (*gerne*).

En sammensætning er her operationelt defineret som en række af bogstaver der indeholder to morfemer der efter retskrivningsreglerne er sammenskrevet, dvs. uden mellemrum². Vores undersøgelse adskiller sig fra undersøgelserne i Stopyra (1998) og Becker-Christensen & Basbøll (2023); disse behandler kun tilfælde hvor forstærkeren er sammenskrevet med det den forstærker. Disse undersøgelser behandler dermed ikke tilfælde hvor forstærkeren og det den forstærker, er særskrevne (dvs. skrevet i flere ord):

(6) men jeg er **rigtig** glad for dig

(7) Kasper er **sindssygt** lækker

² Vi er klar over at vi her simplificerer lige lovlig meget, i og med at vi med begrebet *sammensætning* ikke skelner mellem afledninger og rigtige sammensætninger, hvor sidstnævnte traditionelt defineres som bestående af to rodmorfer. Desuden er den måde vi bruger *sammensætning* på, bundet op på den skriftlige udformning (dvs. om der bruges mellemrum eller ej, og om der er tale om bogstaver og ikke andre symboler). Det er klart at den skriftlige udformning ikke som sådan afspejler morfologisk struktur, men vi er her da heller ikke interesserede i den morfologiske struktur (se i stedet Basbøll & Becker-Christensen 2023 og Stopyra 1998). Begrebet *sammensætning* bruger vi kun til at omtale ord der består af flere morfemer (hvor *ord* er det der er adskilt med mellemrum).

Det var væsentligt for os at have sådanne forekomster med – de er parallelle med det prototypiske eksempel *ægte bange*, som vi nævnte ovenfor.

Det har i de data vi har undersøgt, ikke altid været nemt at vurdere om et ord er et adjektiv, fx *maks* i *jeg synes faktisk Caroline hun er maks frisk*. For at afgøre sagen har vi først og fremmest anvendt *Retskrivningsordbogen* (RO), dernæst *Den Danske Ordbog* (DDO). Ved engelske ord og udtryk som hverken findes i RO eller DDO, har vi anvendt *Oxford English Dictionary*, fx udtrykket *fucked up* i *nej det er totalt fucked up*. Man skal selvfølgelig være forsigtig med at betragte ordbøger som facitlister for hvilken ordklasse et ord tilhører; der kan fx være forskellige redigeringsprincipper fra ordbog til ordbog. Men til vores formål er brugen af ordbøgerne et praktisk værktøj til at afgøre sagen.

Også ved participier har det været vanskeligt at afgøre ordklassen. Problemet er at det kan være vanskeligt at skelne skarpt mellem participiers adjektiviske/adverbielle og verbale funktion. Vi medtog forekomster af participier hvor de fungerer adjektivisk og er forstærkende, fx *pissehamrende lækker*, hvor *pisse* forstærker *hamrende*, og *pissehamrende* forstærker *lækker*. Og vi medtog også forekomster hvor et participium i det mindste **kan** fortolkes adjektivisk og dermed kan forstærkes. Vi medtog således (8) og (9) fra data fordi *knust* og *tændt* kan opfattes som adjektiviske, men ikke (10), hvor *forventet* kun kan opfattes som verbal³:

³ Fagfællebedømmeren peger på at vi kunne have testet for om et ord eller et udtryk er en forstærker. Dette gælder den slags ord og udtryk som ikke er sammenskrevet med det de evt. forstærker, fx *virkelig*. Som tests nævner fagfællen at man dels kan indsætte *ikke*, dels udvide verbalet så det består af flere verber. Hvis der kan indsættes et *ikke* eller et infinitiv verbum mellem det udtryk der måske er en forstærker, og det udtryk der måske forstærkes, er der ikke tale om en forstærker. Hvis indsættningen er mulig, vil der derimod være tale om en forstærker. De to tests er illustreret nedenfor (med udgangspunkt i (8)):

- (i) Jeg er virkelig ikke knust.
- (ii) Jeg er ikke virkelig knust.
- (iii) Jeg ville virkelig være knust.
- (iv) Jeg ville være virkelig knust.

(i) og (iii) virker nok som de mest oplagte omskrivninger, og det kunne tyde på at *virkelig ikke* er en forstærker i (8). Men vi mener ikke at (ii) og (iv) er helt umulige. Hvis det er rigtigt, er de to tests derfor ikke særlig skudsikre. Vi har derfor ikke brugt dem.

- (8) jeg ved ikke hvad jeg skal gøre af mig selv og jeg er **virkelig** knust
- (9) jeg tror alle drenge var tændt jeg var i hvert fald **fuldstændig** tændt
- (10) jeg havde **virkelig** forventet at # der ville komme nogle nye eller # udskiftning eller et eller andet der ville ske #

Morfologisk-syntaktisk kan man sige at en forstærker står til venstre for det den forstærker, og lægger sig til dette element – forstærkeren er et slags adled til det den forstærker. Dermed er forstærkeren afhængig af det den forstærker; det der forstærkes, kan ikke udelades: Det er en kerne. Vi har således anvendt følgende kriterium i sorteringen af data: Hvis man **ikke** kan udelade det element som er kandidat til at blive forstærket, er der sandsynligvis tale om et element der bliver forstærket. Man kan fx ikke udelade *gerne* i **død***gerne* eller *meget* i **utrolig** *meget*. Hvis man derimod **kan** udelade det element som er kandidat til at blive forstærket, uden at betydningen ændres radikalt, og uden at sætningen bliver ugrammatisk, er der sandsynligvis **ikke** tale om at elementet forstærkes af en forstærker. Kriteriet om muligheden for udeladelse er ikke skudsikkert, men bruges i kombination med de andre kriterier.

Ud fra disse morfologisk-syntaktiske træk kan vi opstille denne definition af en forstærker:

Definition: Enten er forstærkeren et adjektiv/participium der bruges forstærkende som adverbial (fx *ægte* eller *hamrende*), eller også er forstærkeren et førsteled/præfiks (fx *død-*). Det der forstærkes, er et adjektiv (fx *ægte bange*, *hamrende bange* og *dødbange*) eller et adverbium (*dødgerne*). Forstærkeren står til venstre for det den forstærker, og er et slags adled til det den forstærker.

Denne definition medfører frasortering af forekomster i data hvor forstærkeren hverken er et adjektiv (i gradsadverbial funktion) eller et førsteled/præfiks (11) (*for*, *eddermame*, *så*, *bare*), eller når det der forstærkes, hverken er et adjektiv eller et adverbium (12) (*lort*, *af sporet*):

(11)

- a. hun er for dejlig
- b. det ser eddermame lækker ud det gør
- c. vi havde det bare så sjovt sammen
- d. hold kæft mand hvor er hun bare lækker

(12)

- a. pis det er noget fucking lort
- b. fordi det er allerede kørt fuldstændig af sporet

Vi frasorterede også forekomster hvor adjektivet/adverbiet indgik i faste forbindelser med verbet, som typisk er tryksvagt. Disse ligner ikke eksemplerne i (2)-(5) og frasorteres derfor:

(13)

- a. han har totalt ondt af ham selv
- b. jeg kan virkelig godt lide Frederik
- c. og det kan det kan gå helt galt (..)

I dataeksemplerne (11)-(13) er der uden tvivl tale om en forstærkende funktion, men vi har været nødt til at begrænse os til de ord(forbindelser) vi var interesserede i som udgangspunkt, nemlig forstærkere af typen *ægte bange* og *dødbange*, som er de forstærkere vi har en formodning om er dem der sker en udskiftning af over tid.

2.2 Semantiske kriterier

Definitionen ovenfor berører ikke hvad der menes med forstærkning, altså hvad det vil sige at noget bliver forstærket. Her var et andet fast holdepunkt at forstærkeren skulle kunne erstattes med adjektivet *meget* eller i det mindste tilnærmelsesvist betyde 'meget'. Eksemplet *så kigger hun og siger 'jeg er jo typen der- der godt hurtigt kan få følelser for folk'* blev derfor sorteret fra – det er ikke klart at *godt* betyder tilnærmelsesvis 'meget'.

I en henseende har vi en lidt bredere definition end den hos de nævnte forskere; for disse gør en forstærker mere end blot at forstærke. Ifølge Becker-Christensen & Basbøll (2023: 64) og Fjeld (2021: 115) er en forstærker ekspressiv eller udtrykker en holdning til det der

siges. Dette er dog vanskeligt at operationalisere fordi det ikke altid er nemt at afgøre om et givet element udtrykker holdning. Udtrykkes der fx en holdning ved brugen af *ekstremt* i *det har jo været ekstremt svært* og ved brugen af *enormt* i *han stener enormt meget*? Vi har derfor ikke haft som kriterium at en forstærker skal udtrykke en holdning.

For Fjeld (2021: 115) er elementer der understreger at det der siges, er sandt, forstærkere – det man kunne kalde *epistemiske emfasemarkører* (eller blot *emfasemarkører*). De understreger groft sagt kun at en proposition (et sagsforhold) eller en sætning er sand, ligesom ordet *altså* også gør det⁴. Om der er tale om en forstærker eller en emfasemarkør – eller måske endda begge dele på samme tid – er vanskeligt at afgøre i en række eksempler i data. Det gælder især ordene *virkelig* og *fucking*:

(14) ej det var **virkelig** dejligt

(15) det er **fucking** latterligt hun ikke engang gider på dig

Det er svært at vurdere om *virkelig* og *fucking* skal forstås som emfasemarkører og dermed svarer til *altså*, eller om de skal forstås som forstærkere og dermed svarer til *meget*. Det er også muligt at begge dele er tilfældet. Selvom lingvister skelner mellem kategorier som emfasemarkører og forstærkere, gør sprogbrugere det næppe, og selvom *virkelig* og *dejlig* måske i teorien blot kunne være emfasemarkører, er det nok ret sandsynligt at *dejligt* og *latterligt* også forstærkes i (14) og (15). Vi har derfor taget sådanne eksempler med.

3. Data og metode

Datagrundlaget i vores undersøgelse består af to talesprogskorpusser: Big Brother (BB) fra 2001 og Ex on the Beach (EOTB) fra 2018-2019.

BB var en dansk realityserie bygget på et hollandsk koncept og sendt i Danmark fra 2001-2014 (https://da.wikipedia.org/wiki/Big_Brother_Danmark). Det var et af de første realityprogrammer i dansk tv og gik ud på at et antal unge deltagere blev lukket ind i et hus i tre måneder isoleret fra omverdenen. De filmes døgnet rundt,

⁴ DDO har således denne betydningsangivelse af *altså*: 'bruges for at understrege at noget forholder sig på en bestemt måde'.

og det gælder om at nå til finalen og undgå at blive stemt ud af de andre deltagere, og dermed vinde en præmie på 500.000 kr. EOTB er et britisk tv-koncept der er blevet sendt i dansk tv siden 2018, og programmet sendes stadig. Her bor de unge deltagere i en villa på et ferieresort og skal være sammen en måned, mens deres ekskærester kan dukke op når som helst.

Begge programmer består dels af optagelser af deltagernes liv i villaen, dels af optagelser af deltagerne der bliver interviewet om de begivenheder som finder sted i villaen (såkaldt *sync*). Selvom programmernes formater ikke er præcis de samme, er der dog tale om dansk reality-tv med unge deltagere i 20'erne der danner relationer med intriger, sex og alkohol i rigelige mængder, og vi mener derfor godt at data fra de to programmer kan sammenlignes.

Man kan grundlæggende diskutere i hvor høj grad data fra reality-tv repræsenterer naturligt forekommende sprog (Rathje 2024: A80, Rathje & Andersen 2021). En realityserie af denne type er jo en redigeret tv-produktion, og vi ved ikke hvilke kriterier der er udvalgt efter når programmet er sat sammen. Desuden screenes de unge deltagere ud fra ukendte kriterier inden de kommer med i programmet, og deltagerne tilhører en gruppe som har lyst til at deltage i et realityprogram, og dermed måske en bestemt personlighedstype. Til det første kan man sige at deltagerne selv i medierne har bedyret at de ikke tænker på deres sprog når de bliver optaget 24 timer i døgnet (hør fx DR's *Klog på sproget*, 31.7.2020, hvor EOTB-deltageren Sidsel sagde dette). Til det andet kan det bemærkes at deltagerne i det mindste er repræsentative for den type der deltager i et realityprogram.

Samtidig bør det nævnes at BB og EOTB, ligesom andre realityprogrammer, har et format hvor visse deltagermønstre (ekspressive, udadvendte og seksuelt aktive adfærdstræk) belønnes, idet deltagere der leverer god underholdning, typisk undgår at blive stemt ud af programmet. Deltagelsen i programmerne kan således sammenlignes med en optræden (Goffman 1992) hvor deltagerne påtager sig en bestemt rolle med de forventninger og forpligtelser der følger med – herunder en særlig sprogbrug og adfærd.

Sprogbrugen indenfor reality-tv udviser typisk en højere grad af uformelhed sammenlignet med mange konventionelle tv-udsendelser (fx Aslama & Pantti 2006). Desuden lægger reality-tv ofte vægt på

følelsesladede situationer, hvilket resulterer i at deltagernes sprog kan karakteriseres som følelsesmæssigt og ekspressivt, herunder med brug af bandeord (Karpenko-Seccombe 2022) – og sandsynligvis derfor også med en høj frekvens af særligt de forstærkere der er ekspressive. Selvom genren reality-tv altså sandsynligvis adskiller sig fra andre samtalsituationer når det gælder ekspressivitet, er det en fordel for vores undersøgelse, eftersom vi derfor netop har mulighed for at undersøge forstærkere.

De forbehold der nævnes her om data, gælder i store træk for alle realityprogrammer. Trods disse forbehold har reality-tv været genstand for flere studier af sprogbrug (Zenner et al. 2015; Hindriks & van Hofwegen 2014; Fjeld & Kristiansen, upubliceret), primært fordi den sproglige praksis i denne genre afspejler “almindelige menneskers” afslappede hverdagssprog i en social kontekst. Data fra reality-tv indsamles desuden i en form der både er let tilgængelig og tilstrækkeligt omfattende til kvantitative analyser. I tillæg hertil har flere forskere i de senere år insisteret på at tv-dialog bør tages seriøst som forskningsdata og være genstand for systematiske sproglige undersøgelser (fx Bednarek 2010: 2). Et argument for at studere tv-dialog – herunder realityprogrammer – er at det bliver set af mange mennesker. Dermed har det sprog der optræder i tv-dialoger, potentialet til at påvirke sproget hos mange sprogbrugere og dermed påvirke den sproglige udvikling i det omfang det adskiller sig fra ikke-tv-transmitteret sprog (Bednarek 2010: 10; Coupland 2007: 185; Beers Fägersten 2016).

Til denne undersøgelse har vi brugt et udsnit af Dansk Sprognævns samlede realitykorpus, nemlig sæson 1 af BB og sæson 1 og ca. halvdelen af sæson 2 af EOTB. Vi ønskede nemlig at få to korpusser der var nogenlunde lige store til undersøgelsen. Transskriptionerne af BB-korpusset og EOTB-korpusset indeholder til denne undersøgelse hhv. 259.049 ord og 297.292 ord. Samlet set udgør data til vores undersøgelse altså 556.341 ord.

Vi gennemgik alle potentielle forekomster af forstærkere og frasorterede ud fra den ovenstående definition. Herpå talte vi alle forekomsterne, og det skal bemærkes til denne frekvensanalyse at forstærkere også gentages, fx *jeg ville bare blive meget meget gal*. Vi

har valgt at tælle en gentagelse af en forstærker som én forekomst, dvs. én forekomst af én dobbeltforstærker, og det samme gælder tripel- og firdobbelstforstærkere. Se eksempler på dette i (16) og (17):

(16) han snakker rigtig rigtig rigtig meget

(17) så- så ville det blive rigtig rigtig rigtig rigtig svært at holde mig tilbage

4. Resultater

4.1 Frekvens

I data var der samlet set 4705 forekomster af forstærkere, heraf 1273 forekomster i BB-korpusset og 3432 forekomster i EOTB-korpusset. Sammenholdt med det samlede antal ord i hvert korpus er der i alt 4,91 forstærkere pr. 1000 løbende ord i BB og 11,54 forstærkere pr. 1000 løbende ord i EOTB. Der er altså mere end dobbelt så mange forekomster af forstærkere i de nyere EOTB-data. Skal man derfor tage denne diakrone frekvensanalyse som udtryk for en udvikling, er brugen af forstærkere altså med tiden væsentligt forøget i dansk reality-tv.

	BB	EOTB
Antal ord	259.049	297.292
Antal forekomster af forstærkere	1273	3432
Forstærkere pr. 1000 ord	4,91	11,54

Tabel 1. Den overordnede frekvens for forekomster af forstærkere i de to korpusser.

4.2 Varianter

De mest frekvente forstærkervarianter er oplistet i den nedenstående top-20:

BB (1273 forekomster i alt)			EOTB (3432 forekomster i alt)	
	Forstærker	Antal forekomster	Forstærker	Antal forekomster
1.	<i>helt</i>	290	<i>rigtig</i>	688
2.	<i>rigtig</i>	266	<i>fucking</i>	430
3.	<i>meget</i>	258	<i>helt</i>	402
4.	<i>vildt</i>	82	<i>meget</i>	322
5.	<i>total(t)</i>	65	<i>mega-</i>	292
6.	<i>rimelig</i>	45	<i>super-</i>	281
7.	<i>skide-</i>	38	<i>pisse-</i>	235
8.	<i>pisse-</i>	35	<i>virkelig</i>	225
9.	<i>virkelig</i>	34	<i>skide-</i>	58
10.	<i>utrolig(t)</i>	29	<i>rimelig</i>	54
11.	<i>fuldstændig</i>	24	<i>sindssyg(t)</i>	54
12.	<i>ret</i>	23	<i>vildt</i>	54
13.	<i>kanon-</i>	21	<i>ret</i>	44
14.	<i>herre-</i>	13	<i>sygt</i>	41
15.	<i>aller-</i>	11	<i>fuldstændig</i>	36
16.	<i>hamrende</i>	7	<i>utrolig</i>	36
17.	<i>fucking</i>	6	<i>total(t)</i>	34
18.	<i>super-</i>	6	<i>aller-</i>	27
19.	<i>røv-</i>	5	<i>ekstrem(t)</i>	8
20.	<i>enormt</i>	5	<i>herre-</i>	8
21.			<i>kæmpe-</i>	8

Tabel 2. Oversigt over de mest frekvente forstærkervarianter i de to korpusser.

Opgørelsen over hvilke varianter der er mest frekvente i BB-korpusset og EOTB-korpusset, viser at der er nogle varianter der er frekvente i begge korpusser, og nogle der kun er frekvente i det ene af korpusserne.

De varianter der er gengangere på begge lister, og altså er en slags forstærkerklassikere der ikke hurtigt udskiftes, i hvert fald i den undersøgte tidsperiode, er de følgende: *rigtig*, *fuckin*g, *helt*, *meget*, *super-*, *pisse-*, *virkelig*, *skide-*, *rimelig*, *vildt*, *ret*, *fuldstændig*, *utroligt*, *total(t)*, *aller-*, *herre-*. Nedenfor er disse forstærkere oplistet ift. hvor stor en procentdel de udgør af det samlede antal forekomster af forstærkere i de to korpusser:

Variant	% af forstærkere i BB	% af forstærkere i EOTB
<i>rigtig</i>	20,9 %	20 %
<i>helt</i>	22,8 %	11,7 %
<i>meget</i>	20,3 %	9,4 %
<i>fuckin</i> g	0,5 %	12,5 %
<i>pisse-</i>	2,7 %	6,8 %
<i>virkelig</i>	2,7 %	6,6 %
<i>super-</i>	0,5 %	8,2 %
<i>vildt</i>	6,4 %	1,6 %
<i>total(t)</i>	5,1 %	1 %
<i>rimelig</i>	3,5 %	1,6 %
<i>skide-</i>	3 %	1,7 %
<i>utroligt(t)</i>	2,3 %	1 %
<i>ret</i>	1,8 %	1,3 %
<i>fuldstændig</i>	1,9 %	1 %
<i>aller-</i>	0,9 %	0,8 %
<i>herre-</i>	1 %	0,2 %

Tabel 3. Forekomster af forstærkere fordelt på varianter og på andel af samlede forekomster af forstærkere.

Som tabellen ovenfor viser, er *rigtig*, *helt* og *meget* ”ægte” klassikere eftersom de bliver brugt procentuelt hyppigt i begge korpusser. *Helt* og *meget* anvendes dog procentuelt mindre i EOTB end i BB, så her har

vi muligvis nogle forstærkere der er på vej ud når man sammenligner med tidligere (dvs. i BB). *Fucking* bruges i begge korpusser, men er en del mere frekvent i EOTB end i BB, og det samme er tilfældet med *super-*, så disse forstærkere er muligvis i vækst i den undersøgte tidsperiode. Omvendt bruges *vildt*, *totalt* og *rimelig* mere i BB end i EOTB, og er måske på vej ud af de unges sprog mere generelt (selvom sprogbrugerne i vores data kun er repræsentative for den type der deltager i reality-tv-programmer).

Hvor vi ovenfor har beskrevet forstærkere der bruges i begge korpusser, er de følgende forstærkere kun at finde i top-20 af det ene korpus: *enormt*, *kanon-*, *hamrende*, *røv-*, *mega-*, *sindssyg(t)*, *sygt*, *ekstrem(t)*, *kæmpe-*. Forstærkerne *enormt*, *kanon-*, *hamrende* og *røv-* findes kun på top-20-listen for frekvente forstærkere i BB, så disse er sandsynligvis forstærkere der er blevet udskiftet i den undersøgte tidsperiode. Omvendt er *mega-*, *sindssyg(t)*, *sygt*, *ekstrem(t)*, *kæmpe-* kun på top-20-listen over frekvente forstærkere i EOTB. Disse forstærkere er altså kommet ind i de unge realitydeltageres sprog i løbet af tidsperioden.

Fælles for *fucking-* *mega-*⁵, og *super-*⁶ er at de ikke oprindeligt er danske men lånt fra engelsk, hvor de er forholdsvis frekvente, som det fremgår under opslagene af disse ord i *Oxford English Dictionary*. Det er altså karakteristisk at der i de nyere data fra EOTB er kommet flere engelske forstærkere i top-20, hvilket afspejler den tendens at der i dansk talesprog i det hele taget er flere engelske låneord i unges talesprog ift. ældre generationers (Rathje 2010), og at der er flere engelske lån i talesprog end i skriftsprog (Andersen 2021).

Ikke overraskende kan de forstærkere der er hyppige i begge korpusser (fx *rigtig* og *meget*), kombineres med mange forskellige ord og orddele, i modsætning til forstærkere som fx *abe-*, som vistnok kun kan kombineres med *skøn* (DDO har kun *abe-* som forstærker til *skøn* og ikke andre adjektiver eller adverbier). Det giver mening at de mest frekvente forstærkere er dem der har mange forbindelsesmuligheder, fordi man uden videre kan gribe til dem når man skal forstærke næsten hvad som helst (se også Hansen 1973: 115-116).

⁵ *Mega-* anses som et engelsk lån i *Nye ord i dansk 1955 til i dag* (dsn.dk/noid) (jf. også Andersen 2019: 44).

⁶ *Super-* er angivet som et direkte lån fra engelsk i den danske del af *Global Anglicism Database* (<https://glad.ivdnt.org/lexit2/?db=publicglad&lang=en>).

5. Diskussion

Det overordnede resultat – at der er væsentligt flere forekomster i EOTB end i BB – kunne fx skyldes at tv-producere i de to forskellige programmer muligvis har haft forskellige udvælgelseskriterier for hvad der kommer i tv. En anden grund til den stigende brug af forstærkere er måske også at sproget generelt er blevet mere ekspressivt, i hvert fald i den undersøgte genre og tidsperiode. Hvis det er rigtigt, ville dette ligge i forlængelse af at følelser ser ud til at spille en større rolle i samfundet i dag ift. tidligere (se Martinsen 2023: 7).

På baggrund af de andre resultater fra undersøgelsen kan vi nu også diskutere om det er rigtigt at der er stor udskiftning af forstærkerne på kort tid (20 år må siges at være relativt kort tid). Vores svar er både ja og nej. Svaret er ja fordi der er en del forstærkere som kun findes i det ene korpus, men ikke i det andet, ligesom der er flere forstærkere som er hyppigere i det ene korpus sammenlignet med det andet. Til gengæld er der også en del forstærkere der går igen i de to korpusser, og som altså kan ses som en slags forstærkerklassikere. Og dette peger altså på at svaret er nej.

Det er vigtigt at bemærke at svarene ovenfor kun bygger på det vi ser i top-20. Det er muligt at man med fordel kunne vende blikket mod forstærkerne udenfor top-20, måske på nogle af de mere lavfrekvente forstærkere. Måske skal udskiftningen af forstærkere ikke forstås sådan at der er nogle forstærkere som pludselig bliver meget frekvente på bekostning af andre, men at selve inventaret af forstærkere bliver større hurtigt.

6. Sammenfatning og udblik

I denne artikel har vi undersøgt brugen af forstærkere. Forstærkning operationaliseres sådan at forstærkeren (tilnærmelsesvis) betyder 'meget'. En forstærker er enten et adjektiv/participium der bruges adverbielt, fx *ægte bange*, *hamrende bange*, eller forstærkeren er et præfiks/førsteled i en sammensætning, fx *dødbange*, *dødgerne*. Adjektivet/participiet eller præfikset/førsteleddet forstærker et adjektiv eller et adverbium. Vi har undersøgt udviklingen af brugen af forstærkere i to reality-tv-programmer, Big Brother fra 2001 og Ex on the Beach fra 2018-2019. De væsentligste resultater er:

- Antallet af forekomster af forstærkere er langt større i EOTB ift. BB.
- Der er ikke nogen større udskiftning af forstærkerne i top-20, men netop flere gengangere i begge korpusser, altså en slags forstærkerklassikere.
- Nogle forstærkere er blevet mere frekvente i den undersøgte tidsperiode, nogle er blevet mindre frekvente, og nogle er helt nye, mens andre er forsvundet – man kan altså sandsynligvis tale om at visse forstærkere har undergået en udvikling ift. frekvens i den undersøgte periode.

Undersøgelsen her handler om talesprog i reality-tv – som er en helt særlig genre. I fremtidige undersøgelser ville det være interessant at se på udviklingen af forstærkere i andre typer af data, fx talesprog udenfor tv, i skriftsprog på sociale medier eller i ældre skriftsprog.

Litteratur

- Andersen, Margrethe Heidemann (2019). Moderne importord i danske aviser. I Margrethe Heidemann Andersen & Pia Jarvad (red.). *Yes, det er coolt. Moderne importord i dansk. Dansk Sprognævn's konference Importord i Dansk* (s. 33-61). Sprognævnets Konferenciserie 6. Børgense: Dansk Sprognævn.
- Andersen, Margrethe Heidemann (2021). Fucking nice. Engelske lån i Ex on the beach. Yonatan Goldshtein, Inger Schoonderbeek Hansen & Tina Thode Hougaard (red.). *18. Møde om Udforskningen af Dansk Sprog*. Aarhus Universitet, Aarhus, 41-55.
- Aslama, Minna & Pantti, Mervi (2006). Talking alone: Reality TV, emotions and authenticity. *European Journal of Cultural Studies*, 9(2), 167-184.
- Becker-Christensen, Christian & Basbøll, Hans (2023). *det her røvsyge møgvejr*: Ekspressive orddannelser i dansk med særligt henblik på konventionaliseret emfatisk tryk i adjektivkomposita. *Danske Studier* 2023, 62-103.
- Bednarek, Monika (2010). *The Language of Fictional Television*. London: Continuum.
- Beers Fägersten, Kristy (2016). Introduction: The Linguist's View of Television. I Kristy Beers Fägersten (red.), *Watching TV with a Linguist* (s. 1-13). Syracuse: Syracuse University Press.
- Bolinger, Dwight (1972). *Degree words*. Haag & Paris: Mouton.
- Coupland, Nikolas (2007). *Style: Language Variation and Identity*. New York: Cambridge University Press.
- Fjeld, Ruth Vatvedt (2020). Helt sjukt å være så jævlig god. Bruk av adjektivforsterkere i moderne norsk. *Oslo Studies in Language*, 11(2).

- Fjeld, Ruth Vatvedt & Kristiansen, Elsa (upubliceret): Use of the word *fuck* as accommodation strategy in the Norwegian Big Brother-reality show.
- Goffman, Erving (1992). *Vore rollespil i hverdagen*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Hansen, Erik (1973). Abeskønt. I Steffen Heger & Lars Henriksen (red.), *Magister Stygotii betænkninger over det danske sprog* (s. 114-117). København: Hans Reitzel.
- Hindriks, Inge & Hofwegen, Rosalie van (2014). *Godverdomme, ikzieeenhaai: A Diachronic Research on Swearing Habits in a Dutch Reality TV Show*. Leiden University: Department of Linguistics.
- Jacobsen, Michael Hviid & Kristiansen, Søren (2002). *Erving Goffman: Sociologien om det elementære livs sociale former*. København: Hans Reitzel.
- Karpenko-Secombe, Tatyana (2022). Communicative and linguistic features of reality show interactions: A case study of Love Island UK. I Christoph Schubert & Valentin Werner (red.), *Stylistic Approaches to Pop Culture* (s. 59-88). New York & Oxon: Routledge.
- Martinsen, Lone Køller (2020). Følelsernes tidsalder. *Slagmark* 80, 7-29.
- Rathje, Marianne (2010). *Generationssprog*. Dansk Sprognævns skrifter 43, København: Dansk Sprognævn.
- Rathje, Marianne (2024). Use of Swearwords among Young Danes in the Reality TV series Ex on the Beach. I Chiara Bucaria, Anthony Dion Mitzel and Angela Sileo (red.), *Taboo in Language, Media, and Audiovisual Translation, MediAzioni* 43, A77-A99.
- Rathje, Marianne, & Andersen, Margrethe Heidemann (2021). Kan babes og fuckbois bruges i sprogforskning? Om Dansk Sprognævns talesprogskorpus fra reality-tv-serien Ex on the beach. *Lingoblog*. <https://www.lingoblog.dk/kan-babes-og-fuckbois-bruges-i-sprogforskning-om-dansk-sproгнаevns-talesprogskorpus-fra-reality-tv-serien-ex-on-the-beach/>
- Stopyra, Janusz (1998). *Die Verstärkungen im Bereich der nominalen Wortbildungskonstruktionen im Deutschen und Dänischen*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.
- Zenner, Eline, Speelman, Dirk & Geeraerts, Dirk (2015). A sociolinguistic analysis of borrowing in weak contact situations: English loanwords and phrases in expressive utterances in a Dutch reality TV show. *International Journal of Bilingualism*, 19(3), 333-346.

Opslagsværker

- Den Danske Ordbog* (<https://ordnet.dk/ddo/forside>).
- Global Anglicism Database* (<https://glad.ivdnt.org/lexit2/?db=publicglad&lang=en>).
- Nye ord i dansk 1955 til i dag* (dsn.dk/noid).
- Oxford English Dictionary* (<https://www.oed.com/?tl=true>).
- Retskrivningsordbogen* (https://ro.dsn.dk/?type=keyword&soeg_i=headword).
- Wikipedia* (https://da.wikipedia.org/wiki/Big_Brother_Danmark).